

# Kostnader för klippning av gräs och gräsputs på gravrätter

## Bakgrund

Skillnaden mellan gravskötsel och skötsel av allmänna ytor har varit flytande fram till år 2000 men i samband med relationsändringen den 1 januari 2000, infördes en *kyrkoavgift* och en *begravningsavgift*. Kyrkoavgiften ska bekosta församlingsverksamheten och betalas endast av medlemmarna i Svenska kyrkan. Begravningsavgiften betalas däremot av samtliga folkbokförda och skattskyldiga personer i Sverige. Syftet med begravningsavgiften är att finansiera begravningsverksamheten som är en statlig angelägenhet som församlingarna i Svenska kyrkan har fått i uppdrag av staten att handha.

Av begravningslagen (1990:1144) framgår vem som har ansvaret för att en begravningsplats respektive att en gravplats sköts. Ansvaret för skötseln av begravningsplatsen i stort framgår av 2 kap. 12 § som anger att "en begravningsplats skall hållas i ordnat och värdigt skick och den helgd som tillkommer de dödas vilorum skall alltid iakttas". Skötseln av de enskilda gravplatserna framgår av 7 kap. 3 och 33 §§ som stadgar att "innehavaren av gravrätten skall hålla gravplatsen i ordnat och värdigt skick" respektive att "upplåtaren får förklara gravrätten förverkad, om gravplatsen är uppenbart vanvårdad och gravrättsinnehavaren inte avhjälper vanvården inom ett år /.../".

## Gräsputs runt gravsten

Konsekvensen av att erbjuda gräsputs runt gravsten på begravningsavgiftens bekostnad får följande negativa konsekvenser:

1. Gratis gräsputs leder till att gravplatser med grus och stenramar missgynnas på gräsgravarnas bekostnad. Huvudmannen ska inte styra vilken typ av gravanordning innehavaren vill ha. Detta har en negativ inverkan på kyrkogårdarnas kulturvärde.
2. Lika ska behandlas lika. Att bedömningen av vad som ingår i begravningsavgiften skiljer sig åt över landet är inte bra. Inte heller att den som väljer grusgrav eller gravram inte får gratis skötsel, vilket den som väljer gravsten får.
3. Gratis gräsputs leder till många gravplatser utan gravrättsinnehavare eller med innehavare utan intresse för graven. Om gravar utan plantering inte drabbas av vanvård har innehavarna kvar gravplatsen trots att ingen besöker den. Det försvårar också för förvaltningen att ha kontroll på om gravrättsinnehavarna är i livet om vanvård aldrig uppstår.
4. Som en följd av ovanstående byggs kyrkogårdar ut och det nyanläggs begravningsplatser trots att det i realiteten finns gott om gravplatser på gamla kyrkogården som kunde nyupplåtas.
5. Begravningsavgiften blir högre än den behöver vara.

Arbetsgivarorganisationen har därför sedan år 2000 gjort bedömningen att begravningsavgiften inte får bekosta skötsel av enskilda gravplatser, inte heller i fråga om gräsputs. Det har skett mot bakgrund av nedanstående rättsfakta och eftersom det enligt arbetsgivarorganisationen aldrig kan vara förenat med en lägre kostnad att putsa runt gravrätt eller gravsten på en gravrätt som inte har något skötselavtal. Om huvudmannen av olika skäl ändå vill sköta gräsputsen kostnadsfritt för gravrättsinnehavaren ska det belasta kyrkoavgiften.

Av 9 kap. 6 § framgår vilka tjänster som ingår i begravningsavgiften. En av de uppräknade tjänsterna är gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år. Bestämmelserna om clearing medför att tjänsterna som ingår i begravningsavgiften alltid tillhandahålls utan kostnad för dödsboet. I clearingbeloppet framtaget för gravplats i 25 år ingår *inte* kostnaden för gräsputs runt gravsten.

I utredningen (SOU 1997:42) *Staten och trossamfunden* finns en uppräkning av uppgifter som föreslås ingå i begravningsverksamheten, exempelvis att sköta, driva och underhålla begravningsplatsen inklusive vård av allmänna ytor. Skötselåtaganden föreslås *inte* ingå i begravningsverksamheten.

I propositionen (1998/99:38) *Staten och trossamfunden* s. 115 påpekar regeringen att kostnaden för skötsel av enskilda gravplatser som huvudmannen tar på sig efter relationsändringen inte bör ”belasta de medel som tas in genom den obligatoriska begravningsavgiften. Dessa åtaganden måste därför baseras på en noggrann kalkyl så att de särskilda avgifter som tas ut ger full kostnadstäckning”. I detta sammanhang ska också pekas på bestämmelserna i 7 kap. 20 § 2 st att huvudmannen har rätt att ta bort en gravanordning på en återlämnad gravplats om inte skötseln är betald.

I samma proposition s. 99 står ”Det ligger även i sakens natur att utförandet av de olika uppgifter som ingår i begravningsverksamheten kan variera något till omfattning och standard mellan olika huvudmän. Regeringens förslag är inte avsett att utgöra hinder för sådana lokalt förankrade lösningar.” Citatet syftar på det som ska tillhandahållas enligt 9 kap 6 § och gravskötsel är inte en av de uppräknade tjänsterna.

Att några församlingar gav allmänna löften före år 2000 berörs inte i överenskommelsen med staten om att gamla skötselavtal ska hållas på begravningsavgiftens bekostnad. Är det enskilda överenskommelser, skriftliga eller införda i gravboken, ingår de i den överenskommelsen men det är få sådana avtal och de försvinner med tiden. Vill församlingarna hålla fast vid de allmänna löften som getts får det bekostas av kyrkoavgiften, inte av nuvarande skattebetalare.

Det finns också ett beslut från Länsstyrelsen i Dalarnas län (2011-06-21) som gör samma tolkning som arbetsgivarorganisationen. En enskild person har anmält Grängesbergs församling för att de inte putsar gräset runt gravar utan skötselavtal. Länsstyrelsen skriver i sitt beslut ” Det är gravrättsinnehavarens skyldighet att sköta gravplatsen och inte huvudmannens/.../ Länsstyrelsen har dock full förståelse för att det kan uppfattas som ovärdat när så pass många gravar inte sköts/.../ Länsstyrelsen anser inte att det kan riktas kritik mot församlingen på grund av detta då skötseln av gravarna inte ska betalas av begravningsavgiften.”.

### Sammanfattning

Det är mot bakgrund av ovanstående rättsfakta som Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation sedan år 2000 har gjort bedömningen att begravningsavgiften *inte* får bekosta skötsel av enskilda gravplatser.

Undantag från huvudregeln kan dock göras om det av ekonomiska skäl skulle vara förenat med en lägre kostnad för huvudmannen att också sörja för viss del av skötseln av en gravplats med gravrättsinnehavare. Det som främst åsyftas är att – vid gräsklippning av sammanhängande gräsytor som egentligen består av flera enskilda gravplatser och där vissa gravrättsinnehavare har skötselavtal och andra inte – klippa rätt över gräsytan istället för att göra en lov förbi de gravplatser som inte har tecknat skötselavtal. Däremot kan det aldrig vara förenat med en lägre kostnad att putsa runt gravrabatt eller gravsten på en gravrätt som inte har något skötselavtal.

Det är olyckligt och rättsosäkert att gravrättsinnehavarna inte behandlas likartat i hela Sverige.